

Tweede zondag na Pinksteren

18 juni 2017

Preek ds. Martine Nijveld

INLEIDING OP DE DIENST:

Vandaag vieren we op de drempel van de zomertijd...
Alle grote feesten zijn gevierd en nu gaan we de zomer in,
tijd van groeien en bloeien,
tijd van rust en bezinning - ook rond de vraag
hoe wij kunnen groeien en bloeien als mens en gemeente...
En de kleur daarbij is groen, kleur van de hoop!

De evangeliëlezing van deze dag
past wonderwel bij deze tijd van het jaar,
omdat die gaat over op reis gaan, over bagage, wat neem je mee,
hoe reis je, waar verblijf je?

LEZING uit het Eerste Testament:

Jesaja 12:1-6 (Naardense bijbel)

LEZING uit het Evangelie: Matteüs 9:35-10:15

(Nieuwe Bijbelvertaling 2004)

Preek:

Gemeente van Jezus Christus,

in eerste instantie

klinkt die lezing uit het evangelie

naar Matteüs

mij altijd heel zomers in de oren.

Omdat het lijkt te gaan over reizen en op reis gaan,

wat neem je mee, hoe reis je,

en het lijkt alsof je er een oproep in kunt horen

om licht te reizen...

Neem in je beurs geen gouden, zilveren of koperen munten mee,

schaf je voor onderweg geen reistas aan,

geen extra kleren,

geen sandalen en geen stok...

Een oproep om onbezorgd te reizen ook:

als iemand jou wil ontvangen, blijf daar dan,

als een pelgrim, wil men je niet ontvangen, trek dan verder en

trek het je niet aan, schud het stof van je voeten...

Dat is wat anders dan de lengte van mijn

vakantiemeeneemlijst

en dan de idee dat je vooraf je verblijf

regelt – van dag tot dag misschien...
Licht reizen,
onbezorgd reizen, op de bonnefooi,
het is genoeg dat je jezelf meeneemt én een grote
portie vertrouwen...

Maar als je je wat nader in de tekst verdiept,
als je er beter voor gaat zitten,
ontdek je al snel dat de tekst niet gaat
over vakantie-reizen...
Hoe mooi het blijvend ook kan zijn
deze gedachten mee te nemen als je op reis gaat.

Je ontdekt dat de tekst een andere spits heeft
zeker als je bent aangekomen
bij de zware, waarschuwendende slotwoorden van vandaag...
In die slotwoorden worden de namen
van de steden
Sodom en Gomorra genoemd:
'De dag van het oordeel zal voor het land
van Sodom en Gomorra
draaglijker zijn dan voor die stad'
(die stad die jou niet ontvangt).

Waar ging het ook al weer om bij Sodom en Gomorra?
Dan moeten we naar het boek Genesis,
hoofdstuk 19.
Lot, de neef van Abraham,
heeft zich in Sodom gevestigd.
Twee engelen, die bij Abraham geweest zijn,
komen aan in Sodom. Lot zet zijn huis voor hen open. Is gastvrij.
Zij willen wel op het plein slapen, maar
Lot wil daar niet van weten, het zou onveilig zijn,
neemt hen mee naar zijn huis.
Daar kunnen ze hun voeten wassen,
bijkomen van de reis, hij bakt brood voor hen, zet hen een
maaltijd voor en zij eten.
Voordat de nacht invalt,
staan echter de mannen van Sodom
voor de deur.
Zij willen die twee gasten hebben, ze willen, lezen we dan,
hen nemen. Het is een woedende, kolkende menigte die daar buiten staat.
Die zich ook niet door nieuwkomer Lot de wet wil laten voorschrijven.
Lot verdedigt de twee in zijn huis, gaat voor de deur staan, en biedt vervolgens

tot onze verbijstering zijn beide dochters aan
aan de menigte.

Voordat het uit de hand kan lopen,
trekken de twee gasten Lot het huis weer in,
en het verhaal gaat dat ze de mannen voor het huis
met blindheid slaan.
En Lot en familie, ze vluchten uit Sodom en Gomorra.

Sodom en Gomorra, als je die namen hoort,
ook nu Jezus ze in de mond neemt,
dan weet je: hier gaat het over gastvrijheid, over de
waarde van gastvrijheid, over de noodzaak van gastvrijheid, k
over gastvrijheid als voorwaarde om
te overleven – en over het schenden van gastvrijheid.

(..)

Op woensdag worden in Trouw altijd
filosofische en theologische boeken besproken,
kort en krachtig, een leuke rubriek,
ik doe er nogal eens ideeën aan op voor leesvoer...
Deze week werd een boek besproken van theoloog Frits de Lange,
hoogleraar Ethiek aan de Protestantse Theologische Universiteit, o.a.,
De titel van het boek is 'Heilige onrust'.
Het gaat o.a. over pelgrimeren,
en zo komt hij ook te spreken over gastvrijheid.
Een pelgrim,
en ook die leerling van Jezus in het evangelie,
is afhankelijk van gastvrijheid.
Het is een voorwaarde om te kunnen overleven.
De Lange stelt dat die vraag naar gastvrijheid
in onze wereld weer steeds
dringender wordt.
Zijn we gastvrij of niet,
openen we ons voor elkaar of niet,
dat is de fundamentele vraag in een wereld,
waarin alles en iedereen in beweging is,
waarin veel mensen niet of niet meer opgevangen worden,
maar buiten de boot vallen, op straat belanden,
op een maandenlange wachtlijst staan,
waar we dagelijks de vrouw of man met de daklozenkrant
bij de ingang van de supermarkt ontmoeten;
het is de vraag waar we voortdurend mee geconfronteerd worden,
als er in de politiek gesproken wordt, vreselijk woord,
over vluchtelingendeals.

De Lange memoreert ook hoe gevaarlijk gastvrijheid kan zijn. Hij noemt Simone Weil, filosofe, die voortdurend daklozen uitnodigde om bij haar te overnachten, ook al werd ze vaak bestolen. Maar ze wilde niet anders. En hij citeert de Amerikaanse sociaal activiste Dorothy Day, die 's nachts vaak haar deur opende voor vreemden en iets zei als: 'Ik weet niet wie er aan de deur staat, een verkrachter of een weerloos slachtoffer van geweld'. En het kan ook een engel zijn...

Als de namen Sodom en Gomorra klinken, weet je dat het over gastvrijheid gaat, over het levensbelang ervan, en dat het een waagstuk is...

Jezus stuurt zijn leerlingen eropuit. En dan zie je dus geen vakantiegangers, maar mensen die het moeten hebben van gastvrijheid. Eropuit gestuurd, die gevaarlijke wereld in, zonder iets mee te nemen, en daarin lijken ze meer op vluchtelingen, dan op reizigers... Ze lijken meer op vluchtelingen dan op vakantiegangers. Solidariteit hoor je erin. Waarin ze meereizen met Jezus, die geen plek had om zijn hoofd neer te leggen...

De tekst kan je een behoorlijk ongemakkelijk gevoel bezorgen...
(...)

We hoorden hoe Jezus twaalf leerlingen bij zich roept. Hun namen klinken. Twaalf klinkende mannennamen: Simon, Andreas, Jakobus, Johannes, Bartolomeüs, enzovoort. Een veelkleurig gezelschap, verschillende karakters, verschillende posities in de samenleving, een voorproefje van ons jaarthema voor komend jaar 'Leven met verschil', een tollenaar, vriendje van de Romeinen, maar ook lijkt er iemand tussen te zitten die de Romeinen juist met geweld het land uit zou willen hebben. Jakobus en Johannes, bijgenaamd de donderbroers, pittige types blijkbaar, en ook Judas, die Jezus verraden zal, maar ook een paar over wie we verder niet zoveel weten, leerlingen meer op de achtergrond...

Als plaatje van hoe divers ook een gemeente kan zijn.
Natuurlijk vraag ik me dan wel even af,
waar de vrouwen zijn,
net zoals ik me dat afvraag als ik de heren op de foto zie,
die deze week op de voorpagina van mijn krant stond,
met overhemd, mouwen opgestroopt,
samen met Tjeenk Willink zoekend of er een kabinet te formeren valt.
Ook dan vraag ik mij af: waar zijn de vrouwen.
Er is een Duitse Bijbelvertaling, de Bibel in gerechter Sprache,
die daar speciaal oog voor heeft, voor ongelijkheid, recht en onrecht,
voor uitsluiting, en elders in de tekst van vandaag dan ook bewust 'vertaalt':
Jezus sprak met zijn Jüngerinnen und Jüngern,
vrouwen en mannen,
deze vertaling vertaalt naar diversiteit toe.
En dat doet recht, vind ik,
aan mensen hier en nu en overal,
inclusief spreken...

Die twaalf krijgen een opdracht mee die er wezen mag.
Waarbij het natuurlijk niet gaat om een opdracht alleen voor die twaalf toen en daar,
Matteüs heeft niet geschiedschrijving als doel,
maar het gaat om een opdracht voor al die mensen die
ook vandaag willen weten wat de betekenis
van Jezus is, wat het betekent hem te volgen op zijn weg.
En dat is niet niks:
genees zieken, wek doden op, maak mensen
die aan huidvraat leiden rein,
en drijf demonen uit.
Onmogelijke woorden,
onthutsend, verstrekkend,
het koninkrijk van het onmogelijke,
noemen we het ook wel.
Maar blijkbaar worden we geroepen
om voor niet minder te gaan dan dat:
mensen heel,
niemand als onrein, anders/je hoort er niet bij, buiten gesloten,
mensen die rechtop staan en fier kunnen leven,
van niemand bezit, door niets bezeten.
Elkaar dat blijven toezingen,
dat dát kan,
dat het anders kan,
dat liefde kan,
een nieuwe wereld, waar brood genoeg is,
en vrede voor allen.

We doen het voor niet minder dan dat...
We zijn reizigers naar het land dat Gó d ons wijzen zal.
Samen met Abraham, Rebekka en Ruth, met Mirjam en Mozes,
met Jezus...

Het is een lange redevoering
waar dit stukje van vandaag een onderdeel van is...
Jezus krijgt in Matteüs sowieso
veel spreektijd.
Vijf keer wordt het verhaal als het ware stilgelegd
voor een grote toespraak.
En tekent Matteüs Jezus als leraar.
Als rabbi.
En wij aan zijn voeten.
Vijf grote redevoeringen vormen de ruggengraat van dit evangelie.
De bergrede ongetwijfeld de bekendste,
Matteus 10 is een tweede rede,
de uitzendingsrede.
En al die redevoeringen samen
een praktische handleiding: hoe doe je dat,
leerling van Jezus zijn, hoe zetten wij zijn weg voort?

Vijf lange redevoeringen, dat doet natuurlijk denken
aan de eerste vijf boeken van de bijbel, de boeken van Mozes,
de Tora. Blijvend van kracht zijn die boeken.

En het begint allemaal
met om je heen zien...
Gewoon maar
om je heen zien...
Matteüs vertelt dat Jezus de mensenmenigte ziet,
de massa, de schare,
uitgeput, hulpeloos, zich aftobbend, gekweld,
als schapen zonder herder,
zonder zorg, zonder richting,
Jezus ziet en voelt medelijden, mededogen, hij wordt, zeggen oudere vertalingen dan,
met ontferming bewogen, compassie...
Hij ziet dat er zoveel te doen is, dat het samen gedaan moet worden.
En hij deelt zijn macht met zijn leerlingen.

Maar het begint met zien,
gewoon maar om je heen zien...
Zien en je laten raken.
Amen. Halleluja.